

Ольга МАКСИМЧУК

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Пісня пісень у проповідях Стефана Яворського українського періоду

Стефан Яворський (1658–1722) – визначний український церковний діяч, інтелектуал, проповідник другої пол. XVII– поч. XVIII ст. Яворський здобув блискучу освіту, розпочавши свої студії ще в Україні, а відтак продовживши їх у вищих школах Польщі та Великого князівства Литовського, зокрема Вільнюській академії. Саме тут у 1684 р. Яворський здобув ступінь магістра філософії. Ораторські навички й інтелектуальні надбання, отримані ним під час навчання, безсумнівно позначилися на творчості Яворського як проповідника. Однак майже всі його казання дійшли до сьогодні у рукописному вигляді. Тим ціннішим є нещодавнє видання «Stefan Javors'kyj's Sermons. 1691–1698», упоряд. Дж. Броджі, М. Яременко та ін. – Leiden–Boston: Brill, 2025, у якому опубліковано 15 проповідей українського періоду життя Яворського. Їх удоступнення широкому загалу робить можливими детальніші студії сучасних науковців над гомілетичними практиками українського проповідника. Серед безумовно частого цитування Стефаном Яворським біблійних книг увагу привертає його постійне апелювання до Пісні пісень. У XVII ст. у текстах українських авторів спостерігається зріст зацікавлення цією старозавітною книгою, спричинений насамперед впливом традицій християнського Заходу, де Пісня пісень мала натовді значно ширше представлення у богослов'ї, герменевтиці, сакральному живописі. Лазар Баранович, Антоній Радивилівський, Йоаннікій Галятовський, а слідом за ними і Стефан Яворський наповнюють свої твори пісенніми мотивами та їх алегоричною інтерпретацією. Наприклад, у проповідях Яворського можна побачити використання східного жанру опису-васфу, зв'язок богородичної і пісенної образності, топос приходу весни, запозичений із цієї біблійної книги. Зацікавленість Яворського Піснею пісень тематично і стилістично наближає його творчість до всеєвропейської літературної та культурної парадигми, що не дивно, зважаючи на високу ерудованість і освіту, здобуту ним в єзуїтських навчальних закладах Речі Посполитої.

***Ключові слова:** текст, проповідь, Стефан Яворський, Біблія, Пісня пісень.*

Сергій ТИЦЬКИЙ

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Велике Князівство Литовське і Друга Українська колонізація Дикого поля: перший етап (рушійні сили, особливості, хронологічні межі)

Актуальність. Спільний литовсько-український досвід соціально-економічного і суспільно-політичного будівництва в умовах зростаючого перманентного експансіонізму сусідніх держав, набутий нашими народами у XVI столітті, набуває додаткового значення в умовах Російсько-української війни та зростання загрози військової агресії Росії проти інших європейських держав, і в першу чергу – країн Балтії. Мета. З'ясувати внесок литовської